

Новица Тадић
САБРАНЕ ПЕСМЕ, I

**Новица
Тадић**

**САБРАНЕ
ПЕСМЕ**

I

Присуства
Смрт у столици
Ждрело
Огњена кокош
Погани језик

Приредио
Драган Хамовић

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

БЕЛЕШКЕ О МОЈИМ КЊИГАМА

1.

Моје су ране песничке збирке (*Присусџва* и *Смрџ у сџолицџи*) записи из сеновитих ентериџера. Соба, ходник, собичак и песнички субџект у њима. У угловима, међу предметима, између зидова као да се обликују утваре само снагом маште и сновиђења. Ту су: тамни пењач, онај који оштри језик, кезила, скакутани, кезилићи. Мали демони воле собне просторе и употребне ствари. Воле интиму, сузе, лирику.

2.

Књигу *Ждрело* написао сам у журби, жалостан веома, жучљив. Из речника, чини ми се, изабрао сам речи: жаба, жлезда, жгадија. О жгадијо под звездама! Криком се оглашавах тих дана.

3.

Огњена кокош, какав наслов, пламен, сулуд, ма шта ти би, ха-ха, шта ти паде на памет, јеси ли луд, или си можда сликар, мазало, луда која сања да јој је глава јаје изумрлог рептила, збиља јеси ли при себи, ипак, атрактиван наслов, да се помиње, памти, хо-хо, жар птица, чудовиште, страва, вергла сила од песника, за кафанским столом, онај што се управо вратио из клозета са капљицама мокраће на врховима ципела, као росом.

4.

Књига *Погани језик* као позорницу има мирни, уснули хоризонт. Од првих стихова па до последње песме, гласови, шкргут, говор неразумних. На крају се допире до средишта хоризонта, вертикале на чијој је највишој позицији Ум, а на најнижој Неразум, алфа сваког створа.

5.

Извргао сам себе руглу у књизи *Ругло*. Ту су се злопамћење и злопаћење затворили у круг, да једно друго подстичу и троше.

6.

Написао сам књигу *Кобац* и предао је издавачу. Заборавио сам на рукопис. Али, не лежи враже, једнога дана, прочитах у градском аутобусу, узгред, шврљотину: Кобац. Било је то нечије друго, страшно име. Мој рукопис је тако добио изненадну и необичну потврду.

7.

Песме расуте по часописима сабрао сам у невелику књигу под називом *О брајџу, сесџри и облаку*. Раним песмама, које сам заборавио из мени непознатих разлога,

можда из немарности, придружио сам нове строфе и дневничке записе. Изрицао сам реченице и онда их послушкивао и записивао. Између изрицања и записивања често је пролазило и по више година. Није недостајало вредних писара да понешто забележе и за мене и за њих.

8.

Хитро писање, да. Моја књига *Улица* написана је тако. Хитро, у ходу, из првог маха. Ишао сам улицама и мислио о којечему. Био сам сличан онима који сами са собом говоре, оним ужасавајућим типовима.

9.

Несрећа, злоба, беда. Искушења. И они који надиру и од којих се нико не може одбранили. Мали завојевачи, успавани зликовци. Сећам се једног, дошао је истурајући рамена напред, упитао: „Имате ли нешто оловке?“ Одмах се наметнуо том реченицом. Књига *Најасџи* сведочи о тој врсти присиле. Од нечег лепљивога и гаднога само се писањем избављам.

10.

Књига *Пошукач* је још једна моја ходајућа књига. Површна, цинична, лака. Њу је ветар могао однети као старе новине, низ улицу. Објавио сам је, дакле, спасао сам је од бољих верзија, од дорађивања, од мајсторства које усмрђује.

11.

Књигу *Нејошребни сајушници* објавио сам 1999. На корицама је штампана моја фотографија, тако што су је уздуж расекли. Види ми се пола лица, пола наочара, око трећина браде. Издавач, Народна књига, тако је то удесио. Као да су ми рекли: „Ти припадаш веку који је прошао, а припадаш и овом који се најављује. Ми не знамо шта ће бити с тобом.“

12.

Молитве, бројанице, записане снове, тираде и помисли сплео сам у тамну целину. Збирка *Окриље* је књига мог помрачења и опште несреће. Намах нападач загрми и с неба прасне, из окриља јединог. Зло је добило анђеоско име. И сви смо сведоци тог неваљалства.

13.

Књигу *Тамне сивари* написао сам 2003. године. То је моја друга књига у новом веку. Дobar правац је када се молим и када плачем.

14.

Земљом врве људи. Тежак сам од жалости. Сва моја задовољства ни у мојој новој књизи песама (*Незнан*) нису заједно запеваала. Ни све несреће неће заједно. Однекуд је кренула и вест да више не пишем поезију, а и то је врло занимљиво.

15.

У књизи *Баволов друг* спасавао сам се плачем и молитвом. Писао сам о злу и веру у Бога сачувао.

16.

Тама је вечни покров испод кога ћу се, ђавоиман, најзад скрасити. У књизи *Ту сам, у џами* реч је о враговима који ме чекају, веселећи се.

17.

Често распознајем грехе своје испод речи својих. Без наде сам у греховима, без покоја сам у страховима.

(1993–2010)

КУЋЕ БЕЗ КЊИГЕ И СЛИКЕ, ДОМОВИ БЕЗ БИБЛИЈЕ И ИКОНЕ

То сам много касније схватио, неким другим поводом, у приликама сличним оним прохујалим и већ помало заборављеним. Да, било је то планинско село и сав мој родни крај: куће без књиге и слике, домови без Библије и Иконе. Из тих планинских кућа извијао се тек понеки дим.

Ватра је у њима била оно најбоље, једина племенита твар, пламтећа проповед и вест да још има живих. Све друго су однели рат, болест и сиромаштво; отерали комесари, развукли активисти.

У једној од таквих кућа сам рођен и ја.

Отац је однекуд пронашао Песмарицу. Тако сам звао ту књигу. Можда је она имала и неки наслов, али га ја нисам примећивао, па као да није ни постојао. Једноставно – Песмарица.

А у Песмарици: песме о Марку Краљевићу, о ускоцима, о хајдучима.

Мислио сам да на свету постоје само Срби и Турци и да ћемо ратовати док је света и века.

И они који су ми у минулом рату побили најбоље рођаке нису били Немци, усташе и комунисти, већ неки Турци којима није могао ништа ни Марко Краљевић ни Милош Обилић, ни Никац од Ровина ни Бајо Пивљанин. Тек ће се, мислио сам, родити јунак који ће растерати ту страшну и многобројну олош.

И нека будућа песмарица биће само о њему и његовим незамисливим мегданима.

Ко буде имао ту књигу, имаће и све друге које пожели.

(2007)

ПРИСУСТВА

ТАМНИ ПЕЊАЧ

Можда су то гласови биља о не
раст земље уз притке и поход буба
или лепет ветра који увек чезне о не

знамо толико да долази
да се лагано и упорно успиње
опна што нас дели према нама се угиба

према нама се угиба према нама се угиба

не покушавај улудо ти напор
не би успео ни читав свемир да усмериш
са висоравни ове једном си одуван
врата не можеш отворити
ми ти се смејемо ми ти се смејемо
врата се само према теби отварају
према теби према теби
и смех нам као гуштер у суву земљу убегне

сенка је најбогатија зидом без боја
читаво обиље затвара па и њега
неиспољеног госта

јечи ли то он у часу поподневном
отвара ли ми то он уста
да на папир пљувачку проспе
вере се ипак вере се полако а да се
сенке ослободи а да се решетке ослободи
већег тиранина под сунцем не би било

ниси присутан ниси бео па ипак
како би те из груди истисли
грудне кости притискамо а руке нам се
у дрвене кашике претварају

знамо да су брегови
напуштене столице и да се
процветала трешња твојим костима осула
а питамо се стално да ли је
решетка правилно исплетена
и не слаби ли твој сан о ваздуху